

Muziek in een nieuw bovenbouwcurriculum

Visiedocument VLS voor muziekdocenten

1 november 2024

Het bovenbouwcurriculum van muziek vmbo gl/tl, havo en vwo zal grondig worden herzien. Wij, het bestuur en leden van de VLS, zijn over het algemeen tevreden dat hier werk van wordt gemaakt. De huidige eindexamenprogramma's, zowel muziek oude stijl als kunst (muziek) en kunst (algemeen), zijn naar onze mening aan vernieuwing toe. Wij geloven dat het komende traject een kans biedt om het curriculum meer in overeenstemming te brengen met de eisen van onze huidige samenleving en de wensen van de beroepspraktijk. Het adviesrapport van de Werkgroep Vakkenstructuur Kunstvakken (WSK) biedt een goed startpunt. We willen de vakvernieuwingscommissie 11 punten meegeven die volgens ons van wezenlijk belang zijn bij de aanpassing.

1. Het **persoonlijke leerproces** van de leerling dient centraal te staan. Het voornaamste doel van het vak muziek is dat de leerling diens persoonlijke (culturele) muzikale referentiekader steeds verder verdiept en uitbreidt. Om dit persoonlijke leerproces richting te geven, is het formatief evalueren ervan van wezenlijk belang. Uiteraard moeten er vaste leerinhouden en kaders zijn die voor iedereen gelden. Zorg echter voor genoeg speelruimte, zodat het persoonlijke leerproces ruimte krijgt.

2. De leerling krijgt de ruimte om zich te verdiepen in een **breed muzikaal spectrum**, zowel historisch, hedendaags als geografisch diverse muziek. De in punt 1 benoemde aandacht voor het persoonlijke leerproces én dynamische, steeds veranderende muziekpraktijken in en buiten Nederland, staan daarbij op gespannen voet met een curriculum dat grotendeels gebaseerd is op een (eurocentrische) historische canon.

3. De **vak-praktijk vormt het hart van het eindexamen**. Een leerling is zowel maker, uitvoerder als muzikaal leider. Om recht te doen aan de aard van muziek, moet **samen musiceren** benadrukt worden.

Een curriculum voorziet minimaal in het:

- Verwerven van instrumentale en vocale vaardigheden
- (Gezamenlijk) uitvoeren van bestaand werk en daaraan een artistieke invulling geven
- (Gezamenlijk) componeren en improviseren van muziek
- (Gezamenlijk) produceren van muziek met digitale middelen
- Leren muzikaal leidinggeven en het ontwikkelen van zelfsturing
- (Gezamenlijk) presenteren aan publiek in verschillende contexten

4. De vaktheorie is functioneel en staat in dienst van de vakpraktijk. Daarbij gaan **vaktheorie** en het **trainen van luistervaardigheden hand in hand**. Daar is een inhoudsgerichte syllabus voor nodig. De te leren kennis en begrippen dienen relevant te zijn voor het analyseren, componeren en uitvoeren van muziek.

Hou daarbij rekening met de diverse achtergrond van zo veel mogelijk verschillende soorten leerlingen. Er moet ruimte zijn voor bijv. dj's en op gehoor spelende en zingende muzikanten.

5. **Kennis en begrip van de algemene muziekleer, waaronder het notenschrift is noodzakelijk** om muziek te kunnen **analyseren** en er over te **communiceren**. Daarbij is bijvoorbeeld kennis over toonsoorten, maatsoorten, akkoorden, vormprincipes, en instrumentatie van belang. Deze vak-theorie is wellicht groter dan bij de andere kunst disciplines, vanwege het hoge abstractie gehalte van de kunstvorm muziek.

6. Om muziek goed te begrijpen, is het belangrijk dat leerlingen verder leren kijken dan muziek als discipline op zichzelf. Ze dienen te snappen hoe muziek zich verhoudt tot andere kunst disciplines en dat de bredere cultuurgeschiedenis bijdraagt aan de ontwikkeling van de discipline muziek. We ondersteunen dat er aandacht moet zijn voor deze **interdisciplinaire cultuurhistorische kennis** in het door de WSK voorgestelde onderdeel '**kunsten-in-context**'. Het moet echter wel duidelijk zijn voor de leerling dat deze kennis bijdraagt aan het uitbreiden van diens (culturele) muzikale referentiekader, zoals benoemd in punt 1. Dat betekent dat een leerling bij het vak muziek andere interdisciplinaire cultuurhistorische kennis nodig heeft om muziek te kunnen contextualiseren, dan bijvoorbeeld een leerling bij het vak beeldend. Wij pleiten daarom voor een zorgvuldige op elke afzonderlijke discipline afgestemde interdisciplinaire cultuurhistorische kennisbasis. Kortom, **denk goed na over** het inzetten van **generieke onderdelen voor alle kunstvakken**. Deze moeten **relevant** zijn **voor de discipline zelf**.

7. Ook het andere door de WSK voorgestelde onderdeel '**kunstanalyse**' waarin de leerling wordt gevraagd een multidisciplinair kunstwerk te beschouwen zoals een film, opera of musical, zien wij als een waardevolle toevoeging. Voor een leerling die het vak muziek volgt is het wel van belang dat die **daarbij met name opgebouwde kennis en begrip vanuit de discipline muziek** kan inzetten.

8. Sterke **samenhang en onderlinge relevantie** tussen de onderdelen vak-praktijk, vak-theorie, 'kunsten in context' en 'kunstanalyse' is van groot belang om het eindexamenvak betekenisvol voor de leerling te laten zijn.

9. Zowel in het vmbo, havo als vwo moet de praktijk de basis vormen van het vak. In het **vwo** zal er meer ruimte zijn voor **theoretische verdieping van de praktijk**. De theorie in het **vmbo** zal meer gericht zijn op **feitelijke kennis**.

10. **Onderzoek een mogelijk Centraal Praktisch Examen (CPE)** naast een CSE. Veel leden denken dat dit op een goede manier kan worden uitgewerkt. Het CPE van de beeldende vakken in het vwo kan een mooi uitgangspunt vormen. Pas daarbij op met objectieve standaarden. Ook hier dient namelijk het persoonlijke leerproces van de leerling het uitgangspunt te zijn.

11. **Persoonsvorming** en de **ontwikkeling van sociale vaardigheden** zijn wezenlijke kenmerken van het vak muziek. Het vereist samenwerken, luisteren, kijken en reageren op de ander. [Muziek en burgerschap](#) zijn zeer nauw met elkaar verweven. Het vak muziek biedt veel ruimte om de doelen voor burgerschap een plek te geven.

Dit advies kwam tot stand in overleg met meer dan 50 leden van de VLS. Onder redactie van: Allerd van den Bremen, Freek Engelbarts en Joost Overmars.